

בית

מרן

ערש"ק
י' חשוון תש"פ
פרשת לך לך
מספורון: למת תאמר (ישעיה מ')

עלון מס' 229

לע"נ מרן רבינו עובדיה יוסף זיע"א

רבינו תם	צאת השבת	הדלקת נרות שבת	העיר
17:55	17:20	16:30	ירושלים
17:51	17:17	16:26	תל אביב
17:51	17:17	16:26	חיפה
17:55	17:20	16:29	באר שבע

שיעורו השבועי

של מרן הראש"ל הרה"ר לישראל אב"ד בביה"ד העליון
הגאון הגדול רבי **יצחק יוסף שליט"א**
נשיא מועצת הרבנות הראשית לישראל

הרב המקדים: הגאון רבי מרדכי טולדאנו שליט"א
אב"ד בירושלים

השיעור נערך ע"י: הרה"ג רבי יצחק לוי שליט"א
ובה הראשי של העיר נשר | זמני מועצת הרבנות הראשית לישראל

אין לקרוא בעלון בשעת התפילה

השבוע
זכות עלון
"בית מרן" מוקדש ל:
לרפואה שלימה
אביגיל אורה בת שולמית מוזל
חייגנו: *5290

"עשה לך רב והסתלק מהספק"
בכל שאלה,
בהלכה, בהנהגה, בשלום בית ובחינוך ילדים
עשרות רבני אגודת 'בית מרן'
נמצאים פה בשבילך!
24 שעות ביממה ברצף
למענה הלכתי מהיר לפי דרכו של מורנו ורבינו
מרן שוסק הדור רבי עובדיה יוסף זצוק"ל
*5293 **שלוחה 1**

- תוכן העניינים:**
- עמ' 4-1 השיעור השבועי**
מורנו ורבינו רבי יצחק יוסף שליט"א
  - עמ' 5 פרשת לך לך**
הגאון הגדול רבי ברוך שרגא שליט"א
  - עמ' 5 בעקבות רבותינו**
מרן רבי יהודה צדקא זצוק"ל
  - עמ' 6 מאור ישראל**
הרה"ג רבי ישראל לורי שליט"א
  - עמ' 6 אקטואליה בהלכה**
הרב אברהם דניאל שליט"א
  - עמ' 7 לחיות עם האמונה**
הרה"ג רבי י. ישראל לוגאסי שליט"א
  - עמ' 7 אתגרים בחינוך**
הרב אברהם ברוזילאי שליט"א
  - עמ' 7 בחסדך בטחתי**
הרה"ג רבי יגאל כהן שליט"א

הלכות ברכות

המסופק אם בירך ברכת המזון חוזר, ואם חוזר גם על ברכה רביעית.
שבע מזכית פת ושאר מאכלים, אם חייב בברכת המזון מהתורה.
דרך הפסיקה האמתית של מרן זצ"ל. אם איסור ברכה לבטלה מהתורה או מדרבנן.
ספק דאורייתא לחומרא מהתורה או מדרבנן.

ספק בירך ספק לא בירך

א. כולם מודים שברכת המזון חיובה מן התורה שנאמר (דברים ה, י) "ואכלת ושבעת וברכת", ופסוק זה נאמר על אכילת לחם, כי הוא המשך של הפסוק הקודם: "ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם לא תחסר כל בה". אבל שאר הברכות מדרבנן, ונחלקו הפוסקים בדין ברכת התורה, וכן בדין ברכת מעין שלש אם הן מהתורה. בשאלות דרב אחאי גאון (יתרו שאלתא נג) ומעתיקו הרא"ש (ברכות פ"ג סימן טו), על דברי הגמרא בברכות (כא.) אמר רב יהודה ספק אמר אמת ויציב ספק לא אמר, חוזר ואומר אמת ויציב, קסבר אמת ויציב דאורייתא. ומכאן מוכח שבכל הברכות שהן מדרבנן, אם יש לו ספק אם בירך, אינו מברך. ודברי השאלות כמעט מפורשים בירושלמי (ב:) אכל ושבע ומסתפק אם בירך ברכת המזון, אם אשתו מזכירה לו שבירך, או שבנו הקטן מזכיר לו: בבונה ירושלים ניגנת עג'אם... אין בעיה. אבל אינו זוכר אם בירך, הדין הוא שחייב לחזור מספק. משמע שרק על ברכת המזון שהיא מהתורה חוזר מספק, אבל המסופק בשאר הברכות לא חוזר. וכן פסק הרמב"ם (פ"ב מהלכות ברכות ה"ד) שאם נעלם ממנו ולא ידע אם בירך ברכת המזון או לא בירך, חוזר ומברך, והוא שלא נתעכל המזון

לא על הלחם לבדו

ב. כיון שבתורה נאמר "ואכלת ושבעת וברכת", יש לדון כששבע מהכזית לחם בצירוף שאר מאכלים, האם חייב לברך ברכת המזון מהתורה או מדרבנן, ונפקא מינה כשמסופק אם בירך, האם יחזור לברך. בספר אור לציון (ה"ב פרק יג אותו) כתב שהאוכל כזית פת ושבע בצירוף שאר מאכלים, חייב בברכת המזון מדרבנן ולא חוזר לברך. אבל - אחר אלף מחילות - נעלם ממנו דברי רבינו זרחיה הלוי בעל המאור (פ"ו דברכות מא: ד"ה אמר רב פפא) שכתב: כל דבר שבא מחמת סעודה, נחשב בכלל שביעה, ועל זה נאמר ואכלת ושבעת וברכת. לא ראינו ראשון אחר שחולק בפירוש על זה, ואדרבה, גדולי האחרונים מעתיקים את דבריו להלכה, שו"ת הלק"ט (ה"ב

1 כנראה האריך בשירים ולכן שכה. יש אנשים שחושבים שצריך לגמור את הספר של השירים מכריכה לכריכה, אבל צריך לקצר, זה ביטול תורה לשיר יותר מדי. כשהיינו צעירים מרן זצ"ל לא היה מאריך בשירי שבת, היה שר איתנו כמה שירים, כמו: אלי בא זמן, אנא בחסדך, אנא יה חביבי, והיינו שרים גם קצת חסידי, וכשרצינו להמשיך לשיר כמו בישבות, מרן היה קם ואומר: כשתגמרו לשיר תקראו לי... היה חבל לו על הזמן, נכנס לספרייה ישב ולמד.

לעילוי נשמת שמואל מור בן יעקב ז"ל

סימן רכז) לרבי יעקב חאגיז, לפני כ-350 שנה, וכן דעת הגאון רבי מרדכי בנעט (בביאורו למרדכי פ"ז ברכות אות לג). אמנם הפרי מגדים (סי' קפד סק"ח) סובר שאינו חייב מהתורה אלא אם כן שבע מהפת. סתפק בזה, וכן החסד לאלפים (סימן קפד אות ג) והבן איש חי (פרשת חוקת אות י) כתבו שלא יחזור, אבל כבר העירו עליהם שנעלם מהם דברי הרז"ה שגם אם שבע משאר מאכלים חייב בברכת המזון מהתורה. לכן להלכה למעשה האוכל כזית לחם ושאר מאכלים ושבע, חייב בברכת המזון מהתורה, ואם מסתפק אם בירך, חוזר. יש בזה כעין ספק ספיקא, מי שירצה יראה בילקוט יוסף (סי' קפד סעיף ו) שם הארכנו.

דדא ביה כולא ביה

ג. השבוע היה יום השנה של מרן זצ"ל, ובכמה מקומות דיברנו איך התורה של מרן מקיפה, בבלי, ירושלמי, תשובות הגאונים, תשובות הראשונים, תשובות האחרונים ואחרוני האחרונים, כמה שאדם יודע יותר, כך יכול יותר לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא ולכוין לאמת. אמנם קשה לכל אחד להיות בקי בכל, ולכן המציאו שיטה חדשה שדברי הפוסקים הם לא העיקר, אלא "הסבוֹרָא" - הסברא - היא העיקר... אמנם נכון שצריך סברא והגיון, והגית בו יומם ולילה, מלשון הגיון, כמו "והגיון לבי", אבל מה שווה הסברא שלנו מול סברתם של הראשונים וגדולי האחרונים. וגם בהלכה זו מרן ידע את הרז"ה והאחרונים, ולכן פסק (בשו"ת יחיה דעת ח"ו סימן י' עמ' סא בהערה, ובשו"ת יביע אומר ח"ט ח"א ח"א סימן קח אות פט, ובחזון עובדיה ברכות עמ' לח) שחוזר על ברכת המזון, ולא חשש לספק ברכות להקל.

אם חוזר על ברכה רביעית

ד. כאמור, המסופק אם בירך ברכת המזון, כיון שהיא של תורה חוזר. זה ברור שחוזר על שלש הברכות הראשונות עד בונה ירושלים, מפני שהן מהתורה, השאלה אם חוזר גם על ברכת הטוב והמטיב שהיא תקנת חז"ל כנגד הרוגי ביתר, "הטוב" שלא הסריחו, ו"המטיב" שניתנו לקבורה (ברכות מה:), או לא חוזר עליה ואומרים ספק ברכות להקל. יש בזה דעות לכאן ולכאן, מערכה לקראת מערכה. המגן אברהם (סימן קפד סק"ז) כתב בשם מהר"ש חיון (בשו"ת בני שמואל סימן מב) שיחזור גם על ברכה רביעית, שלא יבואו לזלזל בה, מחר או מחרתיים הוא ימרה לעבודה או לכולל, יברך עד "בונה ירושלים, ויעשה 'ויברח יעקב'... וכך מבואר כבר בספר האשכול (ח"א סימן יח עמ' מא) לרבינו אברהם חמיו של הראב"ד. וכך דעת כמה מגדולי האחרונים: מרן החב"ב בכנסת הגדולה (סימן קפד בהג"ט אות ב), וכן רבה של ירושלים הפרי חדש (סימן רט), היו לפני למעלה מ-300 שנה. וכן דעת החיד"א (בבב"ר יוסף ס"ס רט), הבית מנוחה (דפ"ח ע"א ס"ב), רבי חזקיה מדיני בשדי חמד (אסיפת דינים מערכת ב ס"ד אות יג), ערוך השלחן² (סימן קפד אות ה). וכן כתב הדברי מלכיאל (ח"ד ס"ז ד"ה ועוד) וכן המשנה ברורה (סי' קפד ס"ק יג) שראה חלק מהפוסקים והביא דבריהם להלכה. וכך פסק האור לציון (ח"א ס"ז ז' עמוד לא ד"ה ולפי). ובאמת כן משמע כבר מדברי התרומת הדשן (סימן לט) שהטוב והמטיב שהיא מחוברת עם ברכת המזון דאורייתא, יש לחוש שלא יבואו לזלזל בה.

מערכה לקראת מערכה

ה. אולם התורה שלנו ארוכה, ואנחנו לא מסתפקים בפוסקים שהבאנו עד כה. הרמב"ן (שבת כג.) כתב, כל שהברכה עצמה היא מצוה כגון תפלה, חוזר, אבל המסופק בשאר ברכות או בברכת הטוב והמטיב לא חוזר מספק. היה מי שפירש בדברי הרמב"ן שדיבר באופן שבירך ברכת המזון ונתנמנם ולא זכר אם בירך ברכה רביעית, על זה אמר שלא חוזר, אבל המעיין בדבריו יראה שדיבר על המסופק אם בירך בכלל ברכת המזון ולא רק אם בירך ברכה רביעית, וכך הבנת האחרונים בדבריו. גם מדברי הרשב"א (ברכות

2 שם משפחתו היה עפשטיין, אבל מקורו היה ספרדי ממשפחת בבבנישתי.

כא.) מוכח שאין לחוש שמא יזלזל בברכה רביעית. וכן פסקו האליה רבה (סימן קפד סק"ו), והלחם משנה (פ"ב מהלכות ברכות ה"ב), וגם העולת תמיד (סק"ג) דייק כן מדברי הרמב"ם, וכן כתב בשו"ת שאלת יעקב (סי' כג אות ז). גם הגאון הנצי"ב (בהעמק סאלה פרשת עקב שאילתא קמו אות ד) כתב שלא חוזר על ברכה רביעית, ואינו דומה ליום טוב שני של גלויות שחוזרים על הברכות השייכות ליום טוב פעמיים, כי כאן לא מצינו תקנה כזאת לחזור על ברכה רביעית. וכן כתבו עוד להקת אחרונים, וכך הלכה למעשה, שהמסופק אם בירך ברכת המזון חוזר רק על שלש הברכות הראשונות ולא על ברכה רביעית. וכן פסק הבן איש חי (פרשת חוקת סעיף ט). ופלא על האור לציון שנעלם ממנו כל זה, אמנם הוא פסק כדעת המגן אברהם וסיעתו, אבל יש עוד הרבה אחרונים שהזכרנו שסוברים שלא חוזר ומברך, וספק ברכות להקל³. אם יש משהו שמברך ברכת המזון, יבקש ממנו לכוין להוציאו בברכה רביעית, ויתנה שאם חייב לברך יצא ידי חובה, ואם לא חייב אינו מכוין לצאת בברכתו. ואין בזה חשש ברכה לבטלה, כי איסור ברכה לבטלה הוא רק אם מבטא בשפתיו, וכמו שבבועה. אבל אם 'הוא לבדו יהיה לכם', לא יברך ברכה רביעית, ספק ברכות להקל. הבאתי לכם דוגמא שתראו שכל שאדם יודע יותר פוסקים יכול להגיע לחקר האמת. אמנם זו עבודה קשה לדעת את הרשב"א כאן והרמב"ן שם וכו', לכן אני מייעץ תלמדו בספרים של מרן, יש שם הכל, הוא ידע את כל התורה כולה וערך את הספרים בשבילנו, אדם שהוגה בספריו של מרן זצ"ל, 'ואכל וחי לעולם', זה רווח שלו.

ברכה לבטלה

ו. ישנה קושיא מפורסמת בדין המסופק אם בירך ברכת המזון, בגמרא ברכות (לג.) אמרו, כל המברך ברכה שאינה צריכה עובר בלא תשא את שם ה' אלוקיך לשוא. לדעת רב האי גאון (בשערי תשובה סימן קטו) זהו איסור דאורייתא והמברך ברכה לבטלה חייב מלקות. הרמב"ם (פ"א מהלכות ברכות ה"ו) העתיק את דברי הגמרא, ומרן בשלחן ערוך (סימן רטו סעיף ד) העתיק את דברי הרמב"ם. אולם האליה רבה (סימן רטו סק"ה) הביא דברי התוספות (ר"ה לג.) והרא"ש (פ"ק דקידושין סימן מט) שדברי הגמרא אינם כפשוטם, ומה שאמרה שעובר בלא תשא הוא אסמכתא בעלמא, והפסוק דיבר רק על שבועת שוא - כמו אם נשבע בשם ה' שזה שלחן או כוס, או נשבע בשם ה' שבועת שקר בפני בית דין, ולעולם איסור ברכה לבטלה הוא מדרבנן. וכן דעת עוד אחרונים. אלא שקשה לדחוק את דברי האליה רבה ברמב"ם, כי הרמב"ם העתיק את לשון הגמרא⁴, ומפשטות לשון זו משמע שאיסור ברכה לבטלה הוא מדאורייתא. ועוד, שנעלם מהאליה רבה תשובת הרמב"ם (סי' קה) שעוד לא היתה בדפוס⁵, ושם כתב שעירות המסופקות אם הן מוקפות חומה מימות יהושע בן נון, כמו לוד וחברון וטבריה, - שכונת רמות ודאי בט"ו... - צריכים לקרוא שם את המגילה יומיים מהדין⁶, אלא שמברך על קריאתה ב"ד, שזוהו זמן קריאתה ברוב העולם בלבד, אבל בט"ו אין לברך מספק, ואם יברך נכנס בספק ברכה לבטלה מדאורייתא.

מכת מרדות

ז. בספר פתח הדביר⁷ (סימן רפט, דקמ"ד ע"ב) הקשה, איך אמרו שהמברך 3 א.ה. ראה בשו"ת אור לציון ח"ב (עמ' קי אות ד) חזר בו, ופסק שלא יברך הטוב והמטיב מספק. וכבר העיר בזה בשו"ת יביע אומר ח"ט (חאו"ח סימן קח אות פז). וראה עוד בספר השיעור השבועי תשע"ז פרשת יתרו (אות יד).

4 כמו בגמרא (ברכות י:) שדרשו את האיסור לאכול לפני התפלה מהפסוק (ויקרא יט, כו) "לא תאכלו על הדם", לא תאכלו קודם שתתפללו על דמכם. ולרוב הראשונים זהו איסור מדרבנן ולא מדאורייתא, והפסוק הוא אסמכתא בעלמא. אבל כשהרמב"ם מעתיק את לשון הגמרא משמע שהבין שהאיסור כתוב במשפט, ואם כך האיסור הוא מדאורייתא.

5 מרן הבית יוסף מזכיר לעתים את תשובת הרמב"ם, אבל רק חלק היו בדפוס, ויש הוצאת מקיצי נרדמים שנדפסה רק בשנת תשכ"א.

6 לאפוקי ממה שכתב הר"ן (מגילה ב ע"א מדפי הר"ן) בשם הגאונים, שביים י"ד יקראו מהדין, וביים ט"ו מחסידות.

7 היה חבר בית הדין יחד עם הגאון רבי חיים פלאגי. ספרו היה עם אותיות שבורות והיה

שב ואל תעשה עדיף

י. מתרץ רבי עקיבא איגר תירוץ מעניין, חכמים קבעו לנו ברכות מדרבנן, ויש להם כח לחדש שברכות אלו לא יחשבו לאיסור שם ה' לשווא, וגם בדין זה אחר שחכמים קבעו שהמסתפק אם בדרך ברכת המזון חוזר לברך, יש להם כח לחדש ברכה ואין בזה חשש איסור ברכה לבטלה. אבל לכאורה קשה על תירוץ זה מהגמרא בראש השנה (כח.), שבבית המקדש זרקו דם על גבי המזבח, היו דמים שזרקו אחת שהיא שתיים, והיו דמים שזרקו שתיים שהן ארבע, כמו שאומרים כל יום בשחרית בפרק איזהו מקומן⁸. אם נתערבו הדמים, על צלוחית הדם היה מדבקה שכתוב בה שדם זה הוא לזריקה אחת שהיא שתיים, ובא בנו הקטן של הכהן ולקח את המדבקה, הוא אוסף מדבקות... וכעת לא יודע אם זה דם של מתנה אחת או שתיים, אם יזרוק בפעם אחת יתכן ויעבור על כל תגרע, ואם יזרוק שתיים יתכן ויעבור על כל תוסף, הדין שיזרוק אחת שהן שתיים, כי עדיף לעבור על כל תגרע בשב ואל תעשה מכל תוסף בקום ועשה, 'שב ואל תעשה עדיף', אלו דברי הגמרא. ויש להקשות לדברי רבי עקיבא איגר מדוע חכמים הוצרכו לתקן לברך ברכת המזון מספק, היה להם לומר שב ואל תעשה עדיף, ומה זה שונה מדין נתערבו הדמים ששם חכמים אמרו שב ואל תעשה עדיף? זו קושיא חזקה, ויש עליה כמה תירוצים.

ספק דאורייתא לחומרא

יא. ידועה המחלוקת אם ספק דאורייתא לחומרא מדאורייתא או מדרבנן, וארחיב את הדברים כדי שכולם יבינו, קטנים כגדולים. כשהתורה אומרת לאכול בשר כשר, אם ספק דאורייתא לחומרא מהתורה, אתה צריך לאכול בשר בהכשר הטוב ביותר, לאו זוקא של העדה החרדית... אבל ספק כשר אסור לאכול מהתורה. כך דעת הרשב"א (קידושין עג.), ותלמידו הר"ן (בתשובה סימן נא, ובפ"ק דקידושין דט"ו ע"ב מדפי הר"ף ד"ה גרסינן), ועוד הרבה. לעומתם שלשת עמודי הוראה - הר"ף (שבת קלו ע"ב), וקידושין ה' ע"ב) הרמב"ם (פ"ט מהלכות טומאת מת ה"ב) והרא"ש (קידושין ה:) - שספק דאורייתא לחומרא מדרבנן לחומרא, זאת אומרת שהתורה אסרה לאכול בשר שהוא ודאי טרף, אבל אם הוא ספק כשר לא אסרה, וחכמים אסרו. הגמרא בקידושין (עג.) דרשה, ממזר ודאי לא יבוא בקהל ה', אבל ספק ממזר יבוא, ומעלה עשו חכמים ביוחסין שגם ספק ממזר לא יבוא בקהל ה'. ומכאן למד הרמב"ם (שם) בנין אב לכל התורה וזו לשונו: דבר ידוע שכל אלו הטומאות וכיוצא בהן שהן משום ספק, הרי הן של דבריהן, ואין טמא מן התורה אלא מי שנטמא טומאת ודאי, אבל כל הספיקות בין בטומאות, בין במאכלות אסורות, בין בעריות ושבתות, אין להם אלא מדברי סופרים, שכל הספקות הללו אינם אלא מדברי סופרים. נפקא מינה בזה - שספק דאורייתא לחומרא מדרבנן לחומרא - כאשר יש ספק ספיקא באיסור דאורייתא, הספק השני נהיה ספק בדרבנן, וספק דרבנן לקולא, אבל אם התורה אמרה להחמיר מספק, גם בספק שני ספק דאורייתא לחומרא, אלא אם כן על ידי הספק השני יש רוב להיתר.

אי קבע איסורא

יב. מי שאכל ספק חלב ספק שומן - שזו חתיכה דומה ואפשר להתבלבל - ולא יכול לבדוק את החתיכה השניה, כיון שבין החתיכות קבוע איסור, לכן מביא אשם תלוי⁹. מכאן נראה שהתורה אוסרת גם ספקות ומחייבת להביא עליהן קרבן, וספק דאורייתא לחומרא מהתורה לחומרא. וקשה מה ראו

8 גם בחורי ישיבות צריכים לקום מוקדם, ולומר את פרשת העקדה, ופרשת התמיד, והקטורת, ופרק איזהו מקומן, זה חלק מהתפלה.

9 קרבן חטאת מביא אם עשה מלאכה ודאי בשוגג, כגון שהדליק אש חשמלית בשבת כי חשב שמוותר, או שחשב שעוד לא נכנסה שבת. אבל אם בעצם המעשה ספק אם עשה איסור, מביא אשם תלוי.

ברכה שאינה צריכה חייב מלקות, הלא זהו לאו שאין בו מעשה, וכל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו (פסחים טג.), ועל כרחך שאיסור ברכה לבטלה הוא מדרבנן, והעובר חייב מכת מרדות. השדי חמד (מערכת ברכות אות קטו, דע"ו ע"ד) גם כתב על כך באריכות, והסתמך על קושיא זו, והעתיק את דבריו של הזרע אמת (ח"א חאו"ח סימן א, ד"א ע"ג) שהיה לפני כ-250 שנה, ומוכיח שברכה שאינה צריכה איסורה מדרבנן, ופירש כך גם בדעת הרמב"ם, אבל בסוף דבריו שם כותב בסוגריים מרובעות, כעת הגיע לידי תשובת הרמב"ם ושם כתב מפורש שאיסור ברכה לבטלה הוא מדאורייתא. אלא אם כן נפרש בדברי הרמב"ם שאיסור ברכה לבטלה חמור כאיסור דאורייתא, כי כשנאמר הלאו של "לא תשא" כל העולם נזדעזע (שבויעות לרע"א). ואם אדם נשבע לשוא בשם ה' זה מראה שהוא לא מאמין, הוא אתאיסט ב"מ.

הרי הוא כנשבע

ח. אולם אחר אלף המחילות מהרב זרע אמת והרב שדי חמד, דוחק גדול לפרש כך את דברי הרמב"ם, התורה ניתנה לנו, תורה מונחת בקרן זוית כל הרוצה ליטול יבוא ויטול (ע"פ אבות דרבי נתן ר"פ מא, וקידושין סו.), על ראשונים אי אפשר לחלוק, אבל על אחרונים - אם יש ראיות טובות וסברא טובה - עם כל הכבוד ניתן לחלוק. נכון שיש קושיא: איך יש מלקות על ברכה לבטלה הלא זהו לאו שאין בו מעשה, אבל 'מקושיא לא מתים', ונראה לתרץ על פי דקדוק לשון הרמב"ם, שכתב (פ"א מהל' ברכות ט"ו): כל המברך ברכה שאינה צריכה הרי זה נושא שם שמים לשוא, והרי הוא כנשבע לשוא, ואסור לענות אחריו אמן, והעתיקו מרן בשלחן ערוך (סימן רטו סעיף ג). וצריך להבין, בשביל מה להשוות לשבועת שוא, תאמר שעובר על דאורייתא ותו לא? אלא כנראה הרמב"ם הרגיש בקושיא של פתח הדברי, מדוע המברך ברכה לבטלה חייב מלקות, הלא זהו לאו שאין בו מעשה, לכן אומר הרי הוא כנשבע, ובגמרא (תמורה ג סע"א) מבואר שעל לאו שאין בו מעשה לא לוקים, חוץ מנשבע ומימור ומקלל חבירו בשם. ולפי זה מיושב, שהמברך ברכה לבטלה שדינו כנשבע שבועת שוא, חייב מלקות אף על פי שהוא לאו שאין בו מעשה. בכל אופן למסקנא ההבנה בדברי הרמב"ם, שברכה לבטלה איסורה מדאורייתא, וכך למדו החיד"א (בברכי יוסף חאו"ח סימן מו סק"ו) ועוד אחרונים, הביאם מרן זצ"ל בספריו בכמה מקומות (בשו"ת יביע אומר ח"א חאו"ח סימן לט אות ז, וח"ח חאו"ח סימן מב אות ג, ועוד).

אוי לי מיצרי אוי לי מיוצרי

ט. לעומתם הזכרנו את דעת התוספות והרא"ש - ובדרך כלל גם הרמ"א סובר כמותם - שאיסור ברכה לבטלה מדרבנן. בנידוננו שמסופק אם בירך ברכת המזון, בשלמא להתוספות והרא"ש יש לומר שעדיף לעבור על ספק ברכה לבטלה מדרבנן כדי לקיים בבירור מצות ברכת המזון מדאורייתא. אבל לשיטתנו שתופסים כהרמב"ם שאיסור ברכה לבטלה מהתורה, לכאורה לא מובן, מדוע אחזור לברך, הלא יש חשש של איסור ברכה לבטלה מדאורייתא, ומאי חזית לעבור על איסור ברכה לבטלה דאורייתא בשביל מצות ברכת המזון דאורייתא. ועיקר הקושיא לפי מה שפסק הרמב"ם עצמו שהמסופק אם בירך ברכת המזון יחזור לברך, ואם כן 'אוי לי אם אומר אוי לי אם לא אומר', ואם כן שב ואל תעשה עדיף, יותר טוב שימנע מלברך. כך מקשה הגאון רבי עקיבא איגר בתשובותיו (סי' כה).

מעיף ללמוד בו, ובשנים האחרונות מכון "הכתר" הוציאו לאור את הספר מחדש עם אותיות יפות ומאירות עיניים, וכשהביאו מהדורה זו למרן שמח מאוד. לאחר מכן הם הוציאו גם את הספר יפה ללב מחדש.

ברוך ה' בדורנו מוציאים לאור מחדש את ספרי הפוסקים הספרדים, כמו שהדפיסו מחדש את הספר חקרי לב. וכן את הספר מאמר מרדכי. כשהיינו צעירים היינו צריכים להתאמץ מאוד ולקרוא מהאותיות השבורות. הספרים שהזכרנו הם חשובים לכל מי שרוצה ללמוד טוב ולפסוק הלכה.

הרמב"ם וסיעתו ללמוד מדין ממזר שבספק מחמירים מדרבנן, ולא למדו מדין אשם תלוי שבספק מחמירים מדין תורה. התירוץ לכך על פי דברי הר"ן¹⁰ (ספ"ק דקידושין) שמחלק בין אם איקבע איסורא - הוקבע האיסור - שאז מדין התורה יש להחמיר מספק, לבין אם לא הוקבע האיסור, שאז רק מדרבנן מחמירים מספק. לכן באשם תלוי שהוקבע שם האיסור, וודאי היתה שם חתיכה של חלב, לכן מחמירים מדין התורה ומביאים קרבן, מה שאין כן ממזר שכולו ספק מחמירים רק מדרבנן. ואם כך כל מה שכתב הרמב"ם שספק דאורייתא לחומרא מדרבנן, דיבר רק היכן שלא הוקבע האיסור.

כללי הפסיקה

יג. דעת רוב מנין הראשונים שספק דאורייתא לחומרא מהתורה, אולם דעת הרמב"ם כרבו הר"ף¹¹ שספק דאורייתא לחומרא מדרבנן, ויתכן שכן דעת הרא"ש, וכן דעת המאירי (קידושין ה:). ורבינו מאיר המעילי (בספר המאורות שבת כג. ד"ה כתב רבינו), רבינו דוד בונפיד (פסחים י.), הראב"ד (פ"י מהל' כלאים הכ"ז). מי שלומד רק ש"ס ולא לומד כללי הפסיקה בספר הכללים כמו בספר עין יצחק, יכול לטעות ולחשוב שהלכה כדברי רוב הראשונים, אבל להלכה הולכים אחר הוראות שלשת עמודי ההוראה גם נגד רוב הראשונים, וכמו שכתב הבית יוסף בהקדמתו: ולכן הסכמתי בדעתי כי להיות שלשת עמודי ההוראה אשר הבית בית ישראל נשען עליהם בהוראותיהם הלא המה הר"ף והרמב"ם והרא"ש ז"ל, אמרתי אל לבי שבמקום ששנים מהם מסכימים לדעת אחת נפסוק הלכה כמותם... ומקום שאחד מן הג' העמודים הנזכרים לא גילה דעתו בדין ההוא, והשני עמודים הנשארים חולקים בדבר, הנה הרמב"ן והרשב"א והר"ן והמרדכי וסמ"ג ז"ל לפנינו, אל מקום אשר יהיה שמה הרוח רוח אלהין קדישין ללכת נלך, כי אל הדעת אשר יטו רובם כן נפסוק הלכה. עד כאן לשונו. כלומר כשיש לנו דעת עמודי הוראה, סומכים עליהם גם נגד רוב הראשונים. לאפוקי מחכם אחד שחיבר כמה ספרים, שכתב, וכבר הוכחתי בראיות מופתיות ברורות וחלוטות שספק דאורייתא לחומרא מהתורה לחומרא.

דבר שבמנין

יד. כשהיינו צעירים היו מעט מאוד ישיבות ספרדיות ולמדנו בישיבת "חברון" של אחינו האשכנזים, והנה אחד הרבנים בשיעור כללי שלו דיבר על מרן זצ"ל, ואני יושב בין התלמידים... מה אמר? תראו מה עושה ביביע

¹⁰ הקטע בר"ן הוא ארוך - "שמון" - ויפה, בדרך כלל הקטעים הארוכים הם קלים להבנה.

¹¹ בדרך כלל הרמב"ם הולך בשיטת הר"ף, הרמב"ם החשיב עצמו כתלמיד של הר"ף, אף על פי שלא שמע ממנו שיעורים, כיון שלמד בספריו והלך בדרכו.

אומר, מוצא אחד עשר פוסקים נגד שנים עשר, פוסק כמו הרוב, אחר כך נוסע למצרים והולך לגניזה הקהירית ומוצא שם עוד דעה, נהיה תיקו, מה עושים? נוסע לרומא מוצא בגניזה שם עוד פוסק והנה יש לו שלשה עשר נגד שנים עשר. הוא צייר את דבריו יפה, וכך עשה חוכא ואיטולולא ממרן, כאילו מרן "מונה מספר לכוכבים". אני ידעתי שזה לא נכון, אבל אם אגיד משהו יוציאו אותי מהישיבה... אחר כך אמרתי לבחורים בחדר האוכל, מחילה מכבוד אותו רב, אבל הוא מעולם לא קרא ולא שנה ביביע אומר, שם מרן מביא רוב בנין ורוב מנין, ופוסק על פי הכללים המסורים מדור לדור. יש מקום אחד ביביע אומר (ה"ב האו"ח סי' כא) שהרב מנה שם שלושים ראשונים הסוברים כרבינו תם, כדי להראות את החשיבות להחמיר כרבינו תם. אני בטוח שאותו ראש ישיבה חזר בו, עברו מאז כמעט חמישים שנה ואז לא היה נפוץ כל כך יביע אומר, אבל היום הדבר ידוע ומפורסם שמרן פסק על פי הכללים. וגם כאן פוסקים כשלושת עמודי ההוראה שספק דאורייתא לחומרא מדרבנן, נגד רוב הראשונים. אמנם הרמ"א (בהקדמתו לדרכי משה) לא הסכים עם מרן שהולכים אחר ג' עמודי הוראה נגד רוב הראשונים, וכן העיר המהרש"ל (בהקדמתו לים של שלמה מסכת חולין), אבל אנחנו קיבלנו הוראות מרן.

ספק במצות עשה לחומרא מהתורה

טו. בא הגאון מליסא - לפני כמאתים שנה - בספרו חוות דעת (יו"ד סי' קי) וכתב, שהראשונים נחלקו רק בלא תעשה, חילול שבת, טומאת מת, עריות, אבל במצות עשה כולם מודים שספק יש להחמיר מדאורייתא. כי הטעם שספק דאורייתא לחומרא מדרבנן לחומרא ומהתורה להקל, משום שהתורה דיברה בודאי ולא בספק, ולפי זה במצות עשה אין לסמוך על הספק ויש לקיים את המצוה בודאי, וכשיש ספק בכשרות האתרוג או הלולב, מדין תורה יש לקחת כשר ודאי ולא ספק. וכן כתב בשו"ת עונג יום טוב (ס"ס עא), שלא כדעת הפרי מגדים (סי' ז' א"א סק"ב). וכן משמע שתשובת הרמב"ם (הוצאת מקיצי נרדמים משנת תשכ"א סימן שיח"ג¹²) שכותב במילים הללו: וכל הספקות באיסורי לאוין אינם אלא מדבריהם. ומשמע שבספקות במצות עשה יש להחמיר מדין תורה. לפי זה מה שהקשה הגאון רבי עקיבא איגר אתי שפיר, אדם שאכל שבע ולא יודע אם בירך, יבוא הספק במצות עשה של ברכת המזון, ויגבור על הספק בלא תעשה של ברכה לבטלה, ולכן יברך, ולא אומרים שב ואל תעשה. זה תירוץ מתוק של מרן זצ"ל, לא שלי... יש עוד מה להאריך בזה, ולמסקנא, מי שאכל ושבע, ומסופק אם בירך ברכת המזון, חוזר עד ברכת בונה ירושלים.

¹² התשובות האלו נכתבו בערבית. לפני כשישים שנה מרן זצ"ל כשרצה שלא בנין מה מדבר עלינו, היה מדבר עם הרבנית האמא ע"ה בערבית, זה עשה כך, זה אכל בנה בלי לחם, כל מיני בעיות שהיו אז... מרן הבין ערבית חלאבית וערבית עיראקית, ואולי גם ערבית מרוקאית... וחשב שאנחנו לא מבינים...

באפשרותך להאזין בשידור חי לשיעורו השבועי של מרן הרש"ל צ' שליט"א מביהמ"ס היחידים כל מוצש"ק. הרב המקדים בשעה 20:30, שיעורו של הרש"ל צ' בשעה 21:00 וכן ניתן לשמוע גם שיעורים קודמים בקו הליכות "בית מרן" *5293 *שלוחה 2

השבוע זכות השיעור "בית מרן" מוקדש:

אריאל בן חגית

לרפואה שלימה

לכל המטונן להתברך מפי קודשו של מורנו ורבינו הראש"ל שליט"א בשידור חי בשיעורו השבועי להצלחה לרפוא"ש או לעילוי נשמת יקירכם **חייגו: *5290**

ניתן לשמוע את השיעור של הראש"ל צ' שליט"א גם בתדרים החדשים של **באן מורשת** 90.8fm, 92.5 fm, 100.7 fm ובקול חי 92.8fm, 93.00fm

העלון להצלחתם של: אילנה בת מוזל - שתצא לפנסיה בברכה ובבריאות, אימיר תהל תליה בני עינת - כל הישועות, אימיר רפאל בן צופיה, נצבת בת רות - פרנסה שלום בית ועבודה, אלון בן אילנה - לזיווג הגון בקרוב ובקלות, אלון בן קרן - בריאות הגוף והנפש: פרנסה בשפע שמחה והצלחה בכל, אלחנן בן אודל - רפואה, אליהו בן פלורה - לרפואה.

ופירש בבית נבונים (שם) בשם הגר"א, כי באמת היה ראוי לומר בתפילה 'אלהי ישראל', אלא בגלל הרמז לשם הוי"ה אומרים 'אלהי יעקב'. וזהו 'לולי ה' שהיה לנו', לולי שם הוי"ה שהיה רמוז בתפילה, "יאמר נא ישראל", היה ראוי לומר 'אלהי ישראל'.

וכתבו המפרשים (מהר"י אסאד, הרבי מאפטא, ועוד) שענין זה נרמז גם בהפטרות (ישעיה מ"ז) "למה תאמר יעקב ותדבר ישראל נסתרה דרכי מה' ומאלהי משפטי יעבור", כלומר, למה תאמר בתפילה 'יעקב'? תדבר 'ישראל'! תאמר 'אלהי ישראל'! והתשובה היא, בגלל ש"נסתרה דרכי מה' ומאלהי משפטי יעבור", שאם נאמר 'ישראל' יסתתר שם הוי"ה ולא יהיה רמוז במילים 'אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב'.

והנה אם היה שמו של אברהם אבינו נשאר 'אברם' היתה חסרה אות אחת במילים 'אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב', והיה צריך לומר 'אלהי ישראל' להשלים את הרמז לשם הוי"ה. נמצא שכיון שהקב"ה הוסיף לאברהם אות אחת והגדיל את שמו, לכן אומרים 'אלהי יעקב' ולא 'אלהי ישראל'. וזה מה שאמרו חז"ל "ואגדלה שמך" - זהו שאומרים 'אלהי יעקב'. כלומר, מכיון שהגדיל הקב"ה את שמו וקראו 'אברהם', לכן אומרים 'אלהי יעקב' ולא 'אלהי ישראל'.

להשיג את ספרי הרב שליט"א בטל' 054-8463097 דוד

המקובל האלקי
רבי יהודה פתיה זיע"א
ידוע מעלת פדיון הנפש
שבכוחו לחסדי נבני אדם חולי, צרה ויגון, וטוב וראוי לעשות פדיון נפש

מתוך דברי קודשו של
הגאון הגדול רבי ברוך שרגא שליט"א
בעניין חשיבות פדיון נפש
"והיא סגולה בדוקה ומנוסה
לרפואת החולים"

רבי אגודת "בית מרן" עורכים פדיון נפש לכל שם ושם.
להעברת שמות שלכם ובני משפחתכם **חייגו 5290***

"לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך" (יב.א). בפסוק זה נרמזו דברי המשנה באבות (פ"ג מ"א): עקביא בן מהללאל אומר, הסתכל בשלשה דברים ואי אתה בא לידי עבירה, דע מאין באת, ולאן אתה הולך, ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון. מאין באת - מטיפה סרוחה, ולאן אתה הולך - למקום עפר רימה ותולעה, ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון - לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה.

וזהו שאמר הכתוב: "לך לך" - להנאתך ולטובתך, והסתכל בשלשה דברים: "ממולדתך" - מאין באת, מטיפה סרוחה. "מארצך" - לאן אתה הולך, למקום עפר רימה ותולעה. "ומבית אביך" - לפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון, לפני אביך מלך מלכי המלכים הקב"ה.

ואם תתבונן בדברים אלו ותשמור את עצמך מן החטא, אז תזכה להגיע אל הארץ אשר אראך, לגן עדן שנקרא "ארץ החיים", כמו שנאמר (תהלים קטז ט) 'אתהלך לפני ה' בארצות החיים' (אבות ד"ג פרק לד מ"י). וכמו שאומרת המשנה בסנהדרין (ז): כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא, שנאמר (ישעיהו ס"א) 'ועמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר'. וכתב הרמב"ם (תשובה פ"ג ה"ה): ארץ זו משל, כלומר ארץ החיים, והוא העולם הבא.

"ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך והיה ברכה" (יב.ב).

דרשו רבותינו ז"ל (פסחים ק"ז): "ואעשך לגוי גדול" - זהו שאומרים 'אלהי אברהם', "ואברכך" - זהו שאומרים 'אלהי יצחק', "ואגדלה שמך" - זהו שאומרים 'אלהי יעקב'. יכול היו חותמין בכולן, תלמוד לומר "והיה ברכה", אך חותמין ואין חותמין בכולם (רש"י).

ולכאורה קשה, הרי יעקב אבינו נקרא בשם 'ישראל', כמו שנאמר (להלן לב ט) "לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל", ומדוע אנחנו אומרים בתפילה 'אלהי יעקב', היינו צריכים לומר 'אלהי ישראל'?

וכתבו המפרשים בשם הגר"א ז"ל, כי בתפילה יש רמזים רבים בראשי תיבות וסופי תיבות, בחילופי תיבות ובגימטריאות. ובתיבות אלו 'אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב' יש עשרים ושש אותיות כמנין שם הוי"ה, להורות כי הקב"ה השרה את שמו הגדול על האבות הקדושים. ואם היו אומרים 'אלהי ישראל' היתה אות נוספת והיה חסר הרמז לשם הוי"ה, לכן אומרים 'אלהי יעקב'.

ובמדרש פליאה (בינת נבונים אות קלו) איתא: 'אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב', הדא הוא דכתיב (תהלים קכד א) 'לולי ה' שהיה לנו יאמר נא ישראל'.

נכתב ע"י הרה"ג רבי משה והב שליט"א
רב מחללות שטרסיס - ישראל ומנהל מחלקת הכשרות והמזון בחריה

בעקבות רבותינו
הדליקו נר
לישילי בשבת והצדיק וצדיק

ששון נכון, למדנו ביחד אך כשרבינו היה מגיע אלי ללמוד תורה התחלנו ללמוד תורה ללא שום הפסקה וכשגמרנו את הלימוד היה רבינו חוזר לביתו או לשיבה. גדולתו של רבינו נתפרסמה לא רק בכח התמדתו בתורה ובניצול הזמן אלא גם בזיכוי הרבים והכנסת ילדים לתלמוד תורה.

בהספד שנשא מרן רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל על רבינו אמר מרן שבין משתפאי השיעור של חכם יהודה צדקא היה יהודי שבניו לא למדו בת"ת קרא לו רבינו ושאלו למה בניך לא לומדים בת"ת, אמר אותו יהודי אישתי לא מוכנה בשום אופן להעבירם לתורני שאלו רבינו ומה אתה עשית?

אמר לו: מה אני יעשה, קרא לו רבינו לצד ואמר לו אתה לא עשית מספיק להכניסם לתורני, אני מציע לך לעשות תענית שני וחמישי ומתי שתגיע לבית ואשתך תביא לך אוכל תאמר לה בדמעות אני היום בצום עד שבנינו יכנסו לתורני, וכך היה כשאשתו ראתה שבעלה בצום נכנעה והסכימה לשלוח את בניהם לתורני, ובאמת זכו הם בזכות רבנו שבניהם של אותו זוג יצאו תלמידי חכמים ויר"ש, זה היה רבינו שידע ליעץ בצורה חכמה ונבונה איך להעביר את בניהם לתורני.

רבינו השאיר אחריו דור ישרים מבורך וביניהם בניו הגאונים:

רבי משה צדקא, רבי דוד צדקא, וכן חתנו רבי יעקב שיכנז שליט"א. רבינו נפטר ב' י"ב בחשוון תשנ"ב והוא בן 81 שנים ונטמן בבית העלמין סנהדריה בירושלים.

מרן רבי יהודה צדקא זצוק"ל
ביום ראשון הקרוב יחול יום פטירתו של מרן ראש ישיבת 'פורת יוסף' רבי יהודה צדקא זצוק"ל, רבינו נולד בירושלים בתאריך ג' שבט תר"ע לאביו רבי שאול ולמרת אימו שמחה ע"ה ונקרא ע"ש סבו רבי יהודה סומך זצוק"ל לרבינו נוספו עוד שמות "הושוע" "חיים".

הושוע הוסיפו לו עקב חלום של אימו ע"ה, והשם "חיים" עקב מחלה שתקפה אותו. אימו ע"ה הייתה אחייניתו של רבנו יוסף חיים "בעל הבן איש חי",

רבינו למד בילדותו בת"ת "בני ציון" ולאחר מכן עבר לישיבת "פורת יוסף" ובשנת תרצ"ז מונה ע"י ראש ישיבת פורת יוסף חכם עזרא עטייה זצוק"ל למסור שיעורים בישיבה.

ובשנת תש"ל מונה לראש ישיבת "פורת יוסף" על גודל התמדתו בתורה וניצול הזמן אפשר לכתוב ללא הפסקה, אך נביא כאן סיפור קצר המלמד על התמדתו בתורה וניצול הזמן, לאחר פטירתו כשביקשו מחכם ששון מזרחי זצוק"ל שהיה חברותא של רבינו שנים רבות שיספר כמה עובדות והנהגות על רבנו אמר להם חכם ששון: אין לי סיפורים על רבינו וכשהם הביעו את פליאתם איך אין סיפורים על רבינו והרי הם למדו חברותא ביחד במשך שנים רבות, אמר להם חכם

העלון להצלחתם של: אליה אסתר בת בת שבע אטביה בת בת שבע - לזיווג הגון בקרוב, אליה נועה בת פנינה - זיווג הגון, אליהו בן חנה - זיווג הגון ובריאות, אלימלך ודביה בני שושנה - זיווג הגון, אליה בן מסעודית - חזרה בתשובה, אליה בן דוד נועה ואדל בנות ליאת - הצלחה, אלמוג בן אוסנת - לרפואה, אסתר בינה אית' בת פלורה, רחל רחלי בת פלורה - זיווג הגון משורש הנשמה בקרוב.

הרה"ג רבי ישראל לורי שליט"א
בסינתה הקבוצתית פרדיו קול חי בתוכניתו של הרב בן לילו
כל יום ח' בשעה 13:30

יצחק ויעקב אלא עד שלא יתחילו במלאכה צא ואמור להם על מנת שאין לכם עלי אלא פת וקטנית בלבד רבן שמעון בן גמליאל אומר לא היה צריך לומר הכל כמנהג המדינה, ע"כ. משמע מדברי המשנה הזו שהכל נמדד לפי מנהג המדינה וכמו שפסק הרי"ף בדף נ"א והרמב"ם בהל' שכירות פרק ט' הל' א' וכן הטור ומרן השו"ע בחוש"מ סי' של"א סעי' א'.

ולפי"ז בנדון דידן י"ל שצריך להסתכל על מנהג המדינה וידוע שהיום החוק אומר שכל פועל אחרי שמונה שעות של עבודה חייב בעל הבית ליתן לו חצי שעה מנוחה ולכן אותו נהג אם הנסיעה שלו היתה פחות משמונה שעות (הלוך חזור עם זמן המתנה) לא יכול לבקש כסף על מה שנח ומה שהוא עיף זה בעיה שלו שהיה צריך להכין עצמו לנסיעה אבל באופן שבעה"ב קרא לו לנהוג באמצע הלילה שלא מהרגיל ובאמצע הנסיעה מרגיש שחייב לנוח יכול גם לתבוע שכרו על אותו זמן שישן שהרי זה מצרכי הנסיעה ולא שייך לטעון שהיה צריך להכין עצמו שהרי בעה"ב אמר לו את זה מעכשיו לעכשיו ודברנו בזה עם הרה"ג רבי שלמה עמר (חתנו של רבי יעקב שיכני שליט"א) והסכים עמנו בזה.

ניתן לשמוע כל יום 3 דקות של הצלחה יומית 5293* שלוחה 5

שאלה: אדם שתפקידו להיות נהג של איזה אדם מסוים ועל כל שעה מקבל 50 ₪ ובאחד מהנסיעות היה הנהג מאוד עיף ולכן נצרך לעצור את הרכב באמצע הנסיעה ולישון כדי שיהיה לו כח להמשיך את הנסיעה השאלה שנשאלת האם על אותו זמן של השינה צריך בעה"ב לשלם על כך?

תשובה: טענת הנהג שישלם לו הבעל הבית גם על זמן השינה שהרי ישן נטו כדי שיהיה לו כח בשביל המשך הנסיעה הארוכה וחשיב מצורכי העבודה ועוד שהיא נסיעה שאינה רגילה אלא נסיעה ארוכה במיוחד לכן לכאורה יש להצדיק את הנהג.

אבל נראה לפשוט ספק זה ע"פ הגמ' בב"מ דף פ"ד פרק השוכר את הפועלים מתנ"י השוכר את הפועלים ואמר להם להשכים ולהעריב מקום שנהגו שלא להשכים ושלא להעריב, אינו ראוי לכופן מקום שנהגו לזון זיון לספק במתיקה יספק הכל כמנהג המדינה מעשה בר' יוחנן בן מתיא שאמר לבנו צא שכור לנו פועלין הלך ופסק להם מזונות וכשבא אצל אביו אמר לו בני אפילו אם אתה עושה להם כסעודת שלמה בשעתו לא יצאת ידי חובתך עמהן שהן בני אברהם

אקטואליה בהלכה

הרב אברהם דניאל שליט"א
רב כמנזר הליכות 'בית מרן'

החלות הנמצאות סביבו ולא חייב לכסות את כל הלחם הנמצא בכל האולם.
שאלה: הבגד שלי נפל לארץ בשבת והתלכך האם אני יכול לנקות אותו במברשת בגדים או שיש חשש לאיסור כיבוס?

תשובה: בד"ן זה כתב מרן השולחן ערוך (בסימן ש"ב סעיף א') שמוותר לנקות מאבק אבל לא מוטל, ולכן מותר. אך אחינו האשכנזים נוהגים להחמיר בזה (הליכות עולם חלק ג' עמוד רכ"ב)

שאלה: האם נשים חייבות להשלים מנין מאה ברכות בכל יום?

תשובה: נשים חייבות להשלים בכל יום מאה ברכות ודינם בזה כד"ן האנשים, והטעם משום שאין בזה מצוות עשה שהזמן גרמא, (ילקוט יוסף חלק ג' עמוד קצ"ג)

שאלה: בבית שלנו ניסתם הכיור בשבת כיצד עלינו לנהוג?

תשובה: כיור שניסתם לגמרי עד שאין המים יוצאים ממנו כלל יכולים לומר לגוי לפתחו במקום צורך גדול, ואם לא ניסתם הכיור לגמרי אלא שהמים מתקשים לצאת ממנו מותר לפתחו על ידי פומפיה. (חזון עובדיה חלק ה' עמוד של"א)

שאלה: בזמן הקידוש בשבת צריך לכסות את החלות, השאלה היא אם צריך לכסות את כל החלות שיש בעזרת נשים או מספיק לכסות את החלות הנמצאים ליד המקדש?

תשובה: עניין כיסוי הפת הוא מנהג קדום והטעם לכך כתוב בירושלמי מפני שהפת קודמת בפסוק לגפן ופה אנחנו מקדימים את הגפן לפני הפת שכן קודם מקדשים על היין ואח"כ בוצעים על הפת לכן מכסים את הפת כדי שלא תיביש הפת, ובספר התרומה כתב טעם אחר והוא זכר למן שהיה יורד במדבר. שכן היה יורד קודם טל ולאחר מכן יורד המן ולאחר מכן יורד עוד שכבת טל והוא כדי לכבד את עמ"י, ולכן גם אנחנו עושים ששמים מפה למטה ואת החלות למעלה ומכסים את החלות והוא זכר למן, ויש כמה הבדלים בין הטעמים האחד מהם הוא בנידון שלנו שאם נומר לפי טעם א' שהוא שלא יראה הפת בושתו אז רק מי שלייד המקדש חייב לכסות ומי שלא ליד המקדש לא חייב, ולפי טעם ב' שהוא זכר למן אז כולם חייבים לכסות וגם מי שלא ליד המקדש, ולהלכה נפסק כשני הטעמים אלא שהטעם הראשון עיקר ולכן יכול אדם לקדש בשבת ויכסה את

אמ"א רחל

מעמד תפילה וישועות
במוצש"ק יעלו אברכי כולל 'בית מרן' על קברה
ויעתירו עבורכם בתפילות ובתחנונים
לכל ישועה וישועה להם אתם זקוקים
פרנסה, זיווג, בריאות, זרע בר קיימא וכל הישועות

למסירת שמות יש להעביר
עד ליום שישי י' חשוון עד השעה 12:00
התקשרו: 5290*

העלון להצלחתם של: אסתר בת חנה, שלומו בן סול, חבי בן מירה, לאה בת מוחה, בועז בן אסתר, מוריס בן מירה, עמרם בן תמו- לעילוי נשמת, אסתר בת רבקה - זרע קודש בר קיימא, אריאלה בת אלונה - גידול הילדים בנחת וכל הישועות, אריה לייב בן עליזה - חזרה בתשובה שלימה מתוך אהבה, כל הישועות בקרוב בשמחה.

לחיות עם האמונה

הרב הנאון רבי יעקב לוגאסי שליט"א
רב מדרשויות "בית סוף" ומחבר סדרת הספרים "נר לגליל ועוד..."

אל תאשים אלא תיכנע!

נפשו, כי זיווג הינו מן השמיים. בדרך כלל מדובר בבני זוג שיכולים להתקיים יחד למרות הקשיים, ואם לא, מן השמים מגלגלים על פי דעת תורה שעליהם חלילה להתגרש. בדרך כלל האדם צריך להבין שזו בת הזוג שלי, זה בן הזוג שלי, אני צריך להתמודד, אני צריך לעשות כל מה שאפשר כדי להשכין שלום. וכל ההאשמות הינן שקר ומרדנות, הפך הכניעה הנדרשת מהאדם.

שאלה: איך לנהוג כאשר יש מצב בלתי רצוי? כאשר אדם שרגיל להאשים נקלע למצב לא רצוי, אם יש לו את מי להאשים, מטבעו המרדן הוא מאשים את כל הניצב בדרכו - "זה בגללך!". יש איזו סיבה שדרך אותו אדם אירע מצבו המעיק, ולכן הוא מאשימו. ואם אין לו את מי להאשים, אלא זו בעייתו, הוא התרשל, אזי הוא כועס על עצמו: "אני לא בסדר! למה עשיתי כך וכך? איזה טיפש אני!".

בדברים רוחניים זה אחרת. אם אדם חטא, כאן עליו להאשים את עצמו, אבל לדעת: לא צריך להתמרמר, אלא לעשות תשובה. ה"אשמנו" שאנו אומרים בוודאי, פירושו: איני מטיל את האחריות על משהו אחר, אלא אני לבדי אשמת. כאשר אדם חוטא וזורק את האשמה על אחרים, זה חמור ביותר, כי הוא מנטרל את עצמו מן החטא. במקרה כזה עליו להאשים את עצמו, אלא מה? לדעת שיש תשובה ולהאמין בכוחה, וממילא התשובה נעשית ברוגע ובנועם, כי זו דרכה של תורה.

וכאשר אינו יכול להאשים את עצמו, כיוון שהיה אנוס, כיהודי מאמין את מי נשאר לו להאשים? את ריבונו של עולם. הוא טוען כלפיו: מדוע קורה לי דבר כזה? למה עשיתי לי כך וכך? מה חטאתי? אדם שרגיל להאשים, יאשים לבסוף את הקב"ה. זהו כלל גדול. כל המידות הרעות שאדם לא מתנהג כראוי כלפי חברו, לבסוף יופנו אל הקב"ה. המידה הרעה לא נגמרת בין בני אדם, אלא בבוא שבראך.

כמו שלא מניחים תפילין בעצבנות, ולא מתעטפים בציצית בכעס, כך גם לא עושים תשובה ברוגז, אלא ביישוב הדעת ובהתבוננות. עשיתי דבר שאינו כשורה? אין מה להישבר, כי יש חרטה ויש תשובה. כך שבעצם לעולם אסור לאדם להיות במצב שיכעס על זולתו, על עצמו, וחלילה על בוראו.

יש לחלק בין דברים גשמיים לרוחניים. למשל אדם קנה חפץ ופתאום התחרט: למה לא ביררתי מספיק, הרי אפשר היה לקנות את זה יותר בזול? או מדוע פלוני הטעה אותי? במקרה כזה יש לומר לו: אל תאשים, אלא תיכנע! זה מה שנגזר משמיים, אלה השולחן והכיסאות שקנית, זה הבית שקנית.

ניתן לשמוע כל יום 5 דקות של אמונה יומית *5293 שלוחה 3

כך קל וחומר בזיווג של האדם. האדם יכול לטעון: "הורי לחצו עלי להתחתן עם פלונית, ובגללם הגעתי למה שהגעתי". זהו שקר גמור. כך האדם רק משחית את

אתגרים בחינוך

הרב אברהם ברזילאי שליט"א
י"ר סניף אתגרים בחינוך ומנכ"ל תכנית קידום סקופים ברדיו "קול חי"

בלאגן בלאגן בלאגן

את חפציהם האישיים בחדר המבוא. מגבות, בקבוקי שמפו ופרטי לבוש שונים נשכחים דרך קבע וכל עניין איסופם ואיתור בעליהם נופל על כתפיו השמוטות של לייבל'ה אשר יומו בין כה עמוס. הוא תולה פתקים, מנסה לאתר מספרי טלפונים, ולא נרגע עד שכל החפצים מושבים לבעליהם. לאחרונה ממש נמאס לו, חשב לזרוק את כל ה"מציאות" לפח וגמרנו, אך חשש מעוון הגזל. בצר לו פנה לאחד הדיינים הבכירים לדיני ממונות ושאל בעצתו. הרב שמע את הדברים ואז יעץ "אולי פשוט תתלה שלט גדול ומאיר עיניים בכניסה למקווה בו כתוב שכל חפץ שיישכח ולא יידרש בתוך 7 ימים - דינו הפקר והוא יזרוק לפח" הרעיון מצא חן בעיניו ומני אז הרי זה פלא... אנשים החלו לרדוף אחריו בתחנונים שלא יזרוק את מה ששכחו. פתאום נהיה מצב הפוך בו הם רודפים אחריו, ולו לא נותר אלא להיות אדיב ולאפשר להם את איסוף החפצים...

מכירים את התיאור הבא? "טוב ילדים, הגיע הזמן לאסוף את הצעצועים מהרצפה - זמן לישון" הכריזה רינה מול פניהם האדישות של ארבעת ילדיה. אך הם - מה לעשות - בהו בה בארשת מרחפת ולא הראו שום כלל בכיוון... השעון המשיך לתקתק והראה כי כבר זמן ארוחת הערב עוד מעט מסתיים ורינה עודנה רודפת אחרי ילד אחד כשבינתיים השני חומק לעיסוק אחר ועד שהיא מגיעה אליו, חומק שוב הראשון ומשתמט מאיסוף הצעצועים...

כך עשתה גם רינה: "ילדים, כל מה שלא ייאסף עד השעה שמונה - יזרוק לפח!" בתחילה זלזלו אך משהחלו דברים "יקרים" להיעלם ולמרות כל הבכיות, הדברים מעולם לא הוחזרו - מאז, משהתקרב השעון לשעה שמונה, כשרק הזכירה להם אמא, מיד החלו הילדים להתרוצץ ולאסוף את כל מה שחשוב להם, שלא ייעלם לעולם... נוצר מצב בו הם כבר לא אוספים בגלל אמא הם אוספים בשביל עצמם, ובא לציון גואל...

סוף דבר, השעה התאחרה מאוד וכשהילדים סוף סוף נרדמו מצאה רינה את עצמה בתוך מטבח שנראה כמו אחרי פוגרום וסלון מלא בחלקי פאזל, קליקס, אבני לגו ומה לא?... בייאוש אין סופי תוך שהיא גונחת מכאבים התכופה רינה לרצפה והחלה להרים צעצוע אחר צעצוע כשלאות ותסכול ממלאים את כל ישותה. בעלה לא נמצא בבית, הוא צריך להביא פרנסה הביתה אך היא חשה כי אם המצב הזה יימשך אפילו עוד יום אחד בלבד, היא תקרוס- נפשית וגופנית! **עד כאן התיאור.**

אז מה באמת עושים? הסכיתו לפתרון הסודי שלפניכם שיוסבר ע"י הסיפור הבא: לייבל'ה הוא גבאי במקווה החסידי השוכן בסמוך לשיביל המרכזי שבמרכז הקריה החרדית. בעיה רצינית יש לו לייבל'ה. אנשים כל הזמן שוכחים

בחסדך בטחת

מוזכה הרבים הרב הנאון רבי יגאל כהן שליט"א
וגם בשלוחה מיוחדת *5293 שלוחה 8 <13 בחיזוק יומי ושגורים מלאים

החברות ובנות המשפחה? ואולי לא אמצא חן בעיניהם יותר?" יהודי רוצה להתנתק מחברים שאינם מהגנים וחושש בלבו: "מה יחשבו עלי החברים בשכונה?" בנוסף לכך יש להם פחד להעז לעשות דברים גדולים וחשובים, כגון לארגן שעורי תורה בשכונתו או לנסות להחזיר יהודי בתשובה, וכל זה מהחשש שאולי לא יצליחו ומה יחשבו עליהם. פחד זה נקרא 'פחד מכשולן'.

הפתרון לפחד זה הוא הידיעה והשינון של הפסוק: "חן וכבוד יתן ה'" (תהלים פד, ב), ו"לעניים יתן חן" (משלי ג, לד). מציאת החן שלנו בעיני האחרים תלויה רק בבוא יתברך, ואם נעשה פעולות למענו אין ספק שישפך עלינו חן מן השמיים.

כמה אנשים אנחנו מכירים שרודפים אחרי הכבוד ומנסים למצא חן בעיני אחרים, והכבוד בורח מהם. התוצאה היא בדיוק הפוכה: הציבור בז להם בלבד. לעומת זאת, אלו שבורחים מפני הכבוד, הכבוד רץ אחריהם.

הסיבה לכך היא שמציאת חן היא ביד השם יתברך בלבד, וברצונו מברך. גם אם נעשה את כל הפעולות ההפוכות מרדיפת הכבוד, יתן עלינו חן מן השמים, והרואים יעריכו אותנו יותר על אמונתנו האמתית ומעמידתנו על עקרונותינו ללא חשש.

דוגמאות שונות לסיבות הדאגה והפחד

דוגמאות רבות ישנם לדאגה נכונה כמו שמביא בספר הנפלא 'אורחות צדיקים' (שער הדאגה): "ומהם שידאג אם לא החזיר הלואה בזמן מפני שנחשב חלילה ללוה רשע ולא ישלם", וכן ידאג אם גול אדם ועדיין לא החזיר את הגולה. ואם עדיין לא שומר שבת כהלכתה, ידאג מדוע לא מסייע הקדוש ברוך הוא בידו לשמור את השבת הקדושה, וכפי הנראה עדין לא למד את מעלת השבת והלכותיה.

וגם ידאג האדם אם אינו קובע עתים לתורה בכל יום מפני שהשאלה הראשונה שישאל בעולם האמת היא: "האם קבעת עתים לתורה?" כך הדבר גם לגבי אשה שעדיין אינה מתלבשת בצניעות, צריכה היא לדאוג מדוע לא זכתה עדין להבין את גודל מעלת הצניעות.

סיבות הפחד - הפחד נובע מכמה סיבות:

סיבה ראשונה ועיקרית היא, מדת הגאווה - פעמים רבות אנשים פוחדים לעשות פעולות טובות וחשובות מחמת הדאגה, פוחדים מה יגידו עליהם, ויש בלבם פחד מתגובות החברים. אשה שרוצה להתלבש צנוע יותר אומרת בלבה: "מה יגידו

העלון להצלחתם של: אשר יצחק בן שושנה - בריאות פרנסה טובה, בנייה, יעל, יהודה, נחמן שמעון בני נעמי - כל הישועות, בנימין בן שרה - לרפואה, ש, ברכה בת שושנה - זרע בר קימא, פלורה בת מרים - זיווג, בת חן בת הממה - בריאות הגוף והנפש, וכל הישועות, בת שבע בת שרה - לבריאות רפואת הגוף והנפש, גאיה בת אורטל - התעלות רוחנית ורפואה.

י"א חשון - יום פטירת רחל אמנו ע"ה

אמא רחל

כנס נשים ונצרות

הרבנית

ורד סיאני

הרבנים

יגאל כהן

הרבנית

ימימה מזרחי

ליאור גלזר

10 ימי לבד!

הפרשת חלה ונשמת כל חי ברב עם

מוצ"ש י"א חשון 9.11 | בשעה 20:00
באולמי ארמונות חן רח' שלמה המלך 29 ב"ב

אין לנו על מי להישען אלא על אבינו שבשמים לע"נ הרב משה לוי זצוק"ל

מדי שבוע מתחדשים
מגוון הרצאות מומיטב הרבנים

ב'קו בית מרן' שלוחה 8

- הרה"ג מרדכי נויגרשל שליט"א - הקש 10
- הרה"ג מיכאל לסרי שליט"א - הקש 11
- הרה"ג יצחק פנגר שליט"א - הקש 12
- הרה"ג יגאל כהן שליט"א - הקש 13
- הרה"ג אבנר קוואס שליט"א - הקש 14
- הרה"ג יחיאל יעקובזון שליט"א - הקש 15
- הרה"ג יהודה יוספי שליט"א - הקש 16
- הרה"ג שלמה לוינשטיין שליט"א - הקש 17
- הרה"ג דוד אהרוני שליט"א - הקש 18
- הרה"ג ליאור גלזר שליט"א - הקש 19
- הרה"ג שלום ארוש שליט"א - הקש 21

- מרן רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל - הקש 1
- מרן חכם בן ציון אבא שאול זצוק"ל - הקש 2
- הרה"ג שלום שבדרון זצוק"ל - הקש 3
- הרה"ג ניסים יגן זצוק"ל - הקש 4
- הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל - הקש 20
- הרה"ג ראובן אלבז שליט"א - הקש 5
- הרה"ג בן ציון מוצפי שליט"א - הקש 6
- הרה"ג ברוך שרגא שליט"א - הקש 7
- הרה"ג מאיר אליהו שליט"א - הקש 8
- הרה"ג אייל עמרמי שליט"א - הקש 9

האזינו עכשיו *5293 שלוחה 8

העלון להצלחתם של: גד בן נעמה - בריאות, גדעון בן יוכבד, דבורה בת פנינה - בנים זכרים ובהצלחה בטיפולים, גלית בת ניוה - פרנסה טובה, דוד בן אביבה ופרח בת אביבה - לזיווג הגון בקרוב, דיקלה בת בתיה יששכר בן ברכה - שלום בית פרנסה עליה ברוחניות נחת מכול יוצאי חלצכם, דנה בת יפה - זרע בר קיימא בקרוב.